

Posudek oponenta diplomové práce

Název práce: *Slyšet nevyřčené. Materialita hlasů literárních postav*

Studijní obor: Komparatistika

Autorka práce: Bc. et BcA. Eva Hadravová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Petr A. Bílek, CSc. (Ústav české literatury a komparatistiky, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze)

Oponent: PhDr. David Kroča, Ph.D. (Katedra českého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně)

Cíl práce a jeho naplnění

Posuzovaná práce zkoumá řečové projevy literárních postav a jejich percepční možnosti, a to v esejisticky pojatém textu, jehož ambicí je vztahovat myšlenkový postup k mimoliterárním východiskům, k literárněteoretickému diskursu i k praktické aplikaci při interpretaci vybraných dialogických situací. V oblasti „fikční fysis“ neboli „materiality“ hlasů fikčních mluvčích práce neusiluje o absolutizující závěry, ale představuje spíše sympatický pokus o průzkum potenciálních variant rozvíjení tohoto tématu v literárněvědné diskusi.

Metodologie a principy zpracování tématu

Práce využívá metodologický potenciál komparatistiky v tom smyslu, že pohlíží na literaturu nejen z hlediska literární teorie, ale vzhledem ke zvolenému tématu vhodně připomíná i relevantní metody dalších humanitních věd, zvláště psycholingvistiky, teorie orality a filozofie. Autorka si uvědomuje, že zvolené téma je vysoce subjektivní, což se potvrzuje zvláště při aplikaci badatelských metod psycholingvistických. Při vymezování psycholingvistických výzkumů vychází z předpokladu, že smyslové orgány jsou pouhými zprostředkovateli podnětů pro specifické oblasti našeho mozku a že lze „naslouchat“ dialogům literárních postav, aniž by reálně produkovaly zvuky. Otázkou zůstává, jak v tomto kontextu interpretovat schopnost recepce literárních textů neslyšícími recipienty, u nichž chybí zkušenost s vlastnostmi mluvené řeči v aktuálním světě. Je nutné, aby imaginární materialita hlasu osob fikčního světa měla v aktuálním světě oporu? Autorka práce na tomto místě svých úvah upozorňuje, že některá východiska psycholingvistiky nelze přesně ověřit, avšak právem přepokládá, že četba pásma vypravěče a pásma postav v literárních textech se nepromítá v lidském mozku jako skutečný vjem, nýbrž v podobě konstruktů. Je tedy pravděpodobné, že čtenáři literárních textů přisuzují subjektům fikčního světa charakteristiky, jež odrážejí jejich specifický řečový projev. Filozofickou oporu pro další výklad pak autorka nalézá v tezi Platóna, Aristotela i katolického teologa Augusta Brunnera, které potvrzují předpoklad, že fikční promluvy jsou odrazem našeho „já“ a že verbální projevy zachycené přímou řečí se ve své imaginárně-zvukové podobě realizují v našem nitru, což autorka trefně shrnuje do sentence: „Akustické představy, které se odehrávají v naší mysli, jsou ostatním neznámé a náleží pouze nám“ (s. 29). Při hledání literárněvědných opor nachází Eva Hadravová silný potenciál v koncepci implikovaného čtenáře, jak ji ve svých pracích formuloval čelný reprezentant Kostnické školy Wolfgang Iser. Autorka promítá do kontextu materiality hlasů literárních postav jakousi abstraktní, avšak pevně stanovenou minimální realizaci charakteru verbálního projevu postavy, což dokládá na příkladu promluv ženských postav, jimž „nikdy nepřisuzujeme imaginárně-zvukové rysy mužského hlasu“ (s. 33).

Formální úprava, odkazy a bibliografie

Autorka práci přehledně strukturovala a svědomitě pracuje také s bibliografickými odkazy, přičemž respektuje základní principy na úrovni vědeckých periodik, jako je např. *Česká literatura*. Číslované poznámky pod čarou vnímá jako primárně předmětné a využívá je k vysvětlení, komentování a doplnění textu; k odborné literatuře a beletrii odkazuje formou zkráceného odkazu. Zvláště patrný je tento svědomitý přístup v části věnované příkladům z literární praxe. Již samotný výběr primárních textů z české literatury zohledňuje promyšlenou typologii, která ukazuje vyjadřování promluv v podobě konvenční (Jan Otčenášek: *Romeo, Julie a tma*), neutrální (Josef Škvorecký: *Konec nylonového věku*), realistické (Jiří Svoboda: *Autostopem kolem světa*), parodické (Jaroslav Hašek: *Mezi bibliofily*), identifikační (Václav Řezáč: *Nástup*) a symbolické (Ladislav Fuks: *Pan Theodor Mundstock*). V této části práce také vyniká precizní typografická úprava, umožňující snadno odlišit beletristický text od vlastního výkladu.

Náměty a otázky k rozpravě

V závěru své diplomové práce autorka uvádí: „Výsledná představově-akustická zkušenost je ve svém důsledku závislá na čtenářském subjektu a jeho komunikačních kompetencích; čtením narativu čteme i sebe samé“ (s. 86). V návaznosti na toto konstatování by námětem rozpravy u obhajoby práce mohl být kupříkladu nejen autorčin bližší pohled na roli implikovaného čtenáře při zkoumání materiality hlasů literárních postav, ale i letmé zamyšlení nad těmi případy čtenářských konkretizací, při nichž výše uvedený závěr neplatí. Existují situace, kdy při tiché četbě narativu čteme (a imaginárně slyšíme) i někoho jiného? Lze v této souvislosti připomenout vliv rozhlasové tvorby, dramatizací, audioknih?

Celkový návrh hodnocení

Ve své práci *Slyšet nevyřčené. Materialita hlasů literárních postav* prokázala Bc. et BcA. Eva Hadravová naplnění cílů, které jsou dány charakterem studovaného oboru i náročností diplomového úkolu. Její diplomová práce splňuje po obsahové i formální stránce dané požadavky, a proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat jako **výbornou**.

PhDr. David Kroča, Ph.D.

.....
podpis

V Brně dne 8. 6. 2019

MASARYKOVA UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra českého jazyka a literatury
603 00 BRNO, Poříčí 7